

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum beatitudo habita possit amitti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ Super Questionem quinti Articuli quarum.

In articulo aliquando super morandum est. Scito igitur primo in 1. art. differentiam inter perpetuitatem & inamissibilitatem beatitudinis. Perpetuitas enim significat durationem quadam immutabilitatem autem significat immutabilitatem quadam. haec ergo est species immutabilitatis, illa durationis. Et quoniam duratio mensura est mirabilis, vel immutabilis, prius naturaliter inest alicui rei sempiternae immutabilitas, quam perpetuitas: immo haec est illius effectus, ut ex q. 10. primi li. conuicta non apparet. Cum igitur hic quaeritur, Virum beatitudo possit amitti, est questio non de perpetuitate formaliter, sed de inamissibilitate, quae est perpetuitatis causa. Scito secundo in corpore articuli, quod prima ratio in litera allata pro conclusionem, quae & in 4. sent. dist. 49. q. 1. arti. 1. q. 4. tangitur, male videtur intelligi a Scoto in 4. dist. 49. q. 6. Potest siquidem dupliciter intelligi, quod beatitudo sit quietativa omnis desiderii, primo ut sensus sit, quod beatitudo formalis, est formalis imperio omnis desiderii. Et hic sensus est falsus: & tamen illarum Scoto reprehendit. Secundo, ut sit sensus, quod beatitudo formalis est inferens impletionem omnis desiderii, expulsioremque omnis mali, quocumque modo illud contingat: ita quod ratio beatitudinis in communi exigit, quod in parte finitatem omnis desiderii naturalis abstrahendo a tali, vel tali modo. Et hic sensus est verus, & in rebus tam hic, quam in 4. sent. Ex hoc enim sequitur manifeste, quod beatitudo emittit inamissibilitatem, ut in litera deducitur. Alioquin dolor, vel timor inest beato. Vnde du-

lit perfectum & sufficiens bonum, omne malum excludit, & omne desiderium implet. In hac autem vita non potest omne malum excludi: multis enim malis praesens vita subiacet, quae vitari non possunt, & ignorantiae ex parte intellectus, & inordinate affectio ex parte appetitus, & multiplicibus penalitibus ex parte corporis, ut Aug. diligenter profequitur 19. de ciu. Dei. Similiter etiam boni desiderium in hac vita satari non potest: naturaliter enim homo desiderat permanentiam eius boni, quod habet. Bona autem praesentis vitae transitoria sunt, cum & ipsa vita transeat, qua naturaliter desideramus, & eam perpetuo permanere vellemus: quia naturaliter homo refugit mortem. Vnde impossibile est, quod in hac vita vera beatitudo habeatur. Secundo, si consideretur id, in quo specialiter beatitudo consistit, scilicet visio diuinae essentiae, quae non potest haberi in hac vita, ut in 1. ostensum est. Ex quo manifeste apparet, quod non potest aliquis in hac vita veram, & perfectam beatitudinem adipisci.

Ad primum ergo dicendum, quod beati dicuntur aliqui in hac vita, vel propter beatitudinis adipsam scendam in futura vita, secundum illud Ro. 8. Spe salui facti sumus: vel propter aliquam participationem beatitudinis, secundum aliqualem summi boni fruitionem.

Ad secundum dicendum, quod participatio beatitudinis potest esse imperfecta dupliciter. Vno modo, ex parte ipsius obiecti beatitudinis, quod quidem secundum sui essentiam non videtur: & talis imperfectio tollit rationem vere beatitudinis. Alio modo potest esse imperfecta ex parte ipsius participantis, qui quidem ad ipsum obiectum beatitudinis secundum seipsum attingit. Deum: sed imperfectio per respectum ad modum quo Deo seipso fruitur. & talis imperfectio non tollit veram rationem beatitudinis: quia cum beatitudo sit operatio quaedam, ut supra dictum est, vera ratio beatitudinis consistit in actu, non autem ex subiecto.

Ad tertium dicendum, quod homines reputant in hac vita esse aliquam beatitudinem propter aliquam similitudinem vere beatitudinis: & sic non ex toto in sua estimatione deficiunt.

ARTICVLVS IIII.

Verum beatitudo habita possit amitti.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod beatitudo

possit amitti. Beatitudo enim est perfectio quaedam: sed omnis perfectio inest perfectibili secundum modum ipsius. cum igitur homo secundum naturam suam sit mutabilis, videtur, quod beatitudo ab homine mutabiliter participetur: & ita videtur quod homo beatitudinem possit amittere.

¶ 2. Praet. Beatitudo consistit in actione intellectus, qui subiacet voluntati: sed voluntas se habet ad opposita. ergo videtur quod possit desistere ab operatione, qua homo beatificatur: & ita homo desinet esse beatus.

¶ 3. Praet. Principio respondet finis: sed beatitudo hominis habet principium, quia homo non semper fuit beatus. ergo videtur quod habeat finem.

Sed contra est, quod dicitur Matth. 23. de iustis, quod ibunt in vitam aeternam: quae, ut dictum est, est beatitudo sanctorum. Quod autem est eternum, non desinit. ergo beatitudo non potest amitti.

Respons. Dicendum, quod si loquamur de beatitudine imperfecta, qualis in hac vita potest haberi, si potest amitti. Et hoc patet in felicitate contemplatiua, quae amittitur vel per oblivionem, puta cum corrumpitur scientia ex aliqua aegritudine: vel per aliquas occupationes, quibus totaliter abstrahitur aliquis a contemplatione. Patet etiam idem in felicitate actiua. Voluntas enim hominis transmutari potest, ut videlicet degeneret a virtute, in cuius actu principaliter consistit felicitas. Si autem virtus remanet integra, exteriores transmutationes possunt quidem beatitudinem perturbare, in quantum impediunt multas operationes virtutis, non tamen possunt eam totaliter auferre, quia adhuc remanet operatio virtutis, dum ipsa aduersitates homo laudabiliter sustinet.

Et quia beatitudo huius vitae amitti potest, quod videtur esse contra rationem beatitudinis: idem Philosophus dicit in primo Ethico. * aliquos esse in hac vita beatos non simpliciter, sed sicut homines, quorum natura mutationi subiecta est. Si vero loquamur de beatitudine perfecta, quae expectatur post hanc vitam, sciendum, quod Origenes posuit, quorundam Platoniorum * errorem sequens, quod post ultimam beatitudinem homo potest fieri miser. Sed hoc manifeste apparet esse falsum dupliciter. ¶ Primo quod ex ipsa communi ratione

placiter Scous ibidem desecisse videtur. Primo, quia non distinguit inter immobilitatem seu inamissibilitatem, & perpetuitatem: & quae de immutabilitate dicitur, & de perpetuitate consequenter, & de perpetuitate formaliter accipit. Secundo, quia esse immobilitatem de ratione beatitudinis, intelligitur formaliter, aut virtualiter: quoniam, ut dicitur 10. Metaphysico. Corruptibile, & incorruptibile, aut sunt substantia, aut in substantia: & tamen ipse formaliter accipit de perpetuitate. Scito tertio, quod secunda ratio litterae efficax ualde est apud uere philosophos, qui non in aere loquuntur, sed uoluntatem in bonum tantum, & uoluntatem rectam in uere bonum tantum ferri posse uolunt.

In responsione ad primum eiusdem articuli, habes duo notanda. Primo, quod beatitudo est immutabilis, & consequenter incorruptibilis: ac per hoc differt plusquam genere ab aliis actibus corruptibilibus, iuxta doctrinam Arist. 10. Metaphysico. Secundo, causas immutabilitatis eius, formalem scilicet, quia est perfectio consummata: effectiuam uero, diuinam uirtutem: materialem autem, hominem eleuatum in participationem aeternitatis. Et hoc tertium, pro quanto includit quod beatitudo formalis mensuratur aeternitate participata, & non aetere, impugnat a Scoto in loco allegato: quia tamen satisfecimus ei in 1. lib. q. 10. non replicandum censeo. & his si addatur bonitas per essentiam, cuius adeptio est beatitudo, uidebitur & reliqua causa, scilicet, finalis ipsius beatitudinis. Ex primo horum habes, quod beatitudo haec non se habet ad perpetuitatem, sicut albedo

d. 8. q. 3. ar. 2. cor. fin. & 3. contra. c. 61. & 62. & 2. ca. 166. li. 10. 10. lect. 7.

* Ar. 2. lib. 10. q. 1.

* Cap. 10. in fine.

¶ Lib. 1. Periar. cap. 5. a med. & lib. 2. c. 10. 4. ¶ Aliter quorundam philosophorum.

do se haberet ad eā, si a Deo perpetuo cōseruaretur, quoniam albedo illa esset in se corruptibilis, & per accidens perpetua; beatitudo autē perfecta, de qua loquimur, est secundum se incorruptibilis, & per se sibi vendicat perennitatem, & propria se habet ad perpetuitatem, sicut figura coelestis. Ex secundo autem horum habes modum, quo beatitudo haec consistit in immutabilis, scilicet eleuādo subiectum supra mutabilitatem. Ex hoc enim quod mens humana eleuatur i eternitatis ordinem, oportet q̄ praeleuetur in ordinem immutabilium: quoniam eternitas immutabilitatem requirit. Omnibus autem beatitudinis causis supra mutabilitate existentibus, necesse est beatitudinem ipsam immutabile esse.

a. 1. & 3.

* q. 3. art. 8.

q. 4. art. 4.

ne beatitudinis. Cū enim ipsa beatitudo sit perfectum bonum, & sufficiens, oportet q̄ desiderium hominis quietet, & omnem malum excludat. Naturaliter autem homo desiderat retinere bonum quod habet, & q̄ eius retinendi securitatē obtineat: alioquin necesse est, q̄ timore amittendi, vel dolore, de certitudine amissionis affligatur. Requiritur igitur ad verā beatitudinem, q̄ homo certā habeat opinionem, bonum, quod habet, nunquam se amissurum. quae quidem opinio si vera sit, consequens est, q̄ beatitudinem nūquam amittet: si autem falsa sit, hoc ipsum est quoddā malum, falsam opinionem habere. nam falsum est malum intellectus, sicut verum est bonum ipsius, ut dicitur in 6. Ethic. * Non igitur iam vere erit beatus, si aliquid malum ei inest.

¶ Secundo idem apparet, si consideretur ratio beatitudinis in speciali. Ostemus enim supra, * q̄ perfecta beatitudo hominis in visione diuinā essentiae consistit. Est autem impossibile,

q̄ aliquis videns diuinam essentiam, velit eam non videre: quia omne bonum habitum quo aliquis carere vult, aut est insufficientis, & quaeritur aliquid sufficientius loco eius: aut habet aliquid incommodum annexum, pp̄ quod in fastidium venit. Visio autem diuinā essentiae replet animam omnibus bonis, cū coniungat fonti totius bonitatis: vnde dicitur in Psal. 16. Satiabor cū apparuerit gloria tua. & Sap. 7. dicitur. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. scum contemplatione sapientiae. Similiter etiam non habet aliquid incommodum adiunctum: quia de contemplatione sapientiae dicitur, Sap. 8. Non habet amaritudinem conuersatio illius, nec tedium conuictus eius. Sic ergo patet, q̄ propria voluntate beatus non potest beatitudinem deserere: similiter etiā non potest eā perdere Deo subtrahente: quia cū subtrahit beatitudinis sit quaedam pena, nō potest talis subtrahitio a Deo iusto iudice prouenire, nisi p̄ aliqua culpa, in quā cadere nō potest, qui Dei essentia videt, cū ad hanc visionē ex necessitate sequatur rectitudo voluntatis, vt supra ostensum est. * Similiter etiam nec aliquid aliud agens potest eam subtrahere, quia mens Deo coniuncta super omnia alia eleuatur, & sic ab huiusmodi coniunctione nullum aliud agens potest ipsam excludere. Vnde inconueniens videtur, quod per quasdam alternationes temporum transeat homo de beatitudine ad miseriam, & econuerso: quia huiusmodi temporales alternationes esse nō possunt, nisi circa ea, quae subiacent tempori, & motui.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod beatitudo est perfectio consummata, quae omnem defectum excludit a beato: & ideo absque mutabilitate aduenit eam habenti, faciente hoc virtute diuina, quae hominem subleuat in participationem eternitatis transcendens omnem mutationem.

AD SECVNDVM dicendum, quod voluntas ad opposita se habet in his, quae ad finem ordinantur: sed ad vltimum finem naturali necessitate ordina-

atur: quod patet ex hoc, quod homo non potest non velle esse beatus.

AD TERTIVM dicendum, quod beatitudo habet principium ex conditione participantis: sed caret sine propter conditionem boni, cuius participatio facit beatum: vnde ab alio est initium beatitudinis, & ab alio est, quod caret sine.

ARTICVLVS V.

Vtrum homo per sua naturalia possit acquirere beatitudinem.

¶ Super questio quinta articulum quintum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod homo per sua naturalia possit beatitudinē consequi. Natura enim non deficit in necessariis: sed nihil est homini tam necessarium, quam id, quod per finem vltimum consequitur: ergo hoc naturae humanae non deest. Potest igitur homo per sua naturalia beatitudinem consequi.

¶ 2. Praeterea. Homo, cum sit nobilior irrationalibus creaturis, videtur esse sufficientior: sed irracionales creaturae per sua naturalia possunt consequi suos fines: ergo multo magis homo per sua naturalia potest beatitudinem consequi.

¶ 3. Praeterea. Beatitudo est operatio perfecta, secundum Philosophum. * Eiusdem autem est incipere rem, & perficere ipsam. Cū igitur operatio imperfecta, quae est quasi principium in operationibus humanis, subdat naturali hominis potestati, qua suorum actuum est dominus, videtur, quod per naturalem potentiam possit pertingere ad operationem perfectam, quae est beatitudo.

SED CONTRA. Homo est principium naturaliter actuum suorum per intellectum, & voluntatem: sed vltima beatitudo sanctis preparata excedit intellectum, & voluntatem. Dicit enim Apostolus 1. ad Corinth. 2. Oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non ascendit, quae preparauit Deus diligentibus se: ergo homo per sua naturalia non potest beatitudinem consequi.

RESPONDEO: Dicendum, quod beatitudo imperfecta, quae in hac vita haberi potest, potest ab homine acquiri per sua naturalia eo modo, quo & virtus, in cuius operatione consistit, de quo infra dicitur: * sed beatitudo hominis perfecta, sicut supra dictum est, consistit in visione diuinā essentiae. Videre autem Deum per essentiam, est supra naturam non solum hominis, sed etiam omnis creature, vt in primo ostensum est. * Naturalis enim cognitio cuiuslibet creature est secundum modum substantiae eius: sicut de intelligentia dicitur in libro de causis, quod cognoscit ea, quae sunt supra se, & ea quae sunt infra se secundum modum substantiae suae: omnis autem cognitio, quae est secundum modum substantiae creatae, deficit a visione diuinā essentiae, quae in infinitum excedit omnem substantiam creatam: vnde nec homo, nec aliqua creatura potest consequi beatitudinem vltimam per sua naturalia.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut natura non deficit homini in necessariis, quamuis nō dederit sibi arma, & tegumenta, sicut aliis animalibus, quia dedit ei rationem, & manus, quibus possit hac sibi acquirere, ita nec deficit homini in necessariis, quamuis non daret sibi aliquid principii, quo

IN articulo quinto defendenda esset ratio conclusionis in litera posita, nisi diffuse tractata fuisset in 1. lib. q. 12. artic. 4. ubi responsum est Scoto eam impugnari in 4. dist. 49. quest. 2. quare vide ibi, &c.

Infra q. 62. art. 1. 2. & 3. Et q. 72. art. 4. & q. 94. art. 1. Et 4. d. 49. q. 2. art. 6. Et 3. contra. 32. 147. 157. & 159. prin. Et Ro. 11. c. 6. fi.

* Li. Ethic. 7. 10. 5.

* q. 67.

† q. 3. art. 8.

* q. 2. art. 4.

q. 3. art. 1. h. c. 1. tra. c. 61. 2. de op. 146. Et. 10. let. 7.

2. huius. ff.

1. Fe. cap. 5. & lib. o. 4. equo. m. phi. h. o. 1.